

# HRVATSKI *glasnik*

Godina XXVIII, broj 43

25. listopada 2018.

cijena 200 Ft

## II. Konferencija Hrvatskoga glasnika



FOTO: BERNADETTE BLAŽETIN

4. – 5. stranica



Obilježeni Dan neovisnosti

3. stranica



Santovačka Blažena Djevica Marija

6. stranica



Berbene svečanosti u Pomurju

14. stranica

Komentar

**Dobrodošli ili zbogom intelektualci?**

Vodeća je vijest u mađarskim medijima da je namjera mađarske vlade postupno strukturalno reorganiziranje visokog obrazovanja u Mađarskoj. Za sada se govori tek o tzv. modelu Corvinus, to jest da je cilj da ovo Sveučilište do 2030. bude među sto najboljih europskih, i među dvjesto svjetskih visokih učilišta, te da umjesto kancelarije buduću oblik bude Kft. (d. o. o.) ili Zrt. (d. o. o.). Što znači da se ukida državno financiranje Sveučilišta, odnosno po planu 60 posto studenata u daljnjem plaća svoju školarinu, a 30 posto imat će mogućnost financiranja svoga školovanja iz Corvinusove zaklade. Taj oblik ili model funkcioniranja postupno bi se uvodio i kod drugih sveučilišta. Ključni su izrazi ove reforme: djelotvornije i jednostavnije djelovanje, inovativnost i konkurentnost. O nepogodnom djelovanju ustanova u statusu državnoga vlasništva godine 2016. sastavljen je radni materijal s podnaslovom „Smjernice razvitka visokog obrazovanja po načelima učinkovitosti“. Iznova se žele odrediti „poslovni“ odnosi u visokoj naobrazbi, a također žele se određivati koja su odgovorna polja države i koja ustanove. Iznova se postavlja osnovno pitanje: tko je vlasnik visokog obrazovanja, tko je njegov kupac ili naručitelj? Među ciljanim područjima „intervencije“ jesu: izobrazba pedagoga, medicina i socijalna naobrazba, izobrazba na polju poljoprivrede i gospodarstva. Hoće li Hrvatima i ubuduće biti prijeko potrebni, primjerice, liječnici, inženjeri, farmaceuti, gospodarstvenici koji govore hrvatski? Smatram da je jedan od načina da manjina ostane bez svojih intelektualaca, primjerice da se povisi bodovni prag za kroatistiku, a drugi ono što se planira. Sve bitne informacije daju se na kapaljci, i trebamo biti jako trezveni i spremni. I pogotovo ne smijemo žaliti ulagati u naše buduće intelektualce. Svakako trebamo ojačati (i) srednjoškolsku naobrazbu na hrvatskom jeziku, da budući diplomirani mladi i nadalje znaju govoriti na hrvatskome jeziku. Prijeko su nam potrebni intelektualci svih profila obrazovanja. Znači, dobrodošli ili zbogom intelektualci? Vrijeme je da postavimo nove temelje i da svi mi imamo istinsku sliku naše budućnosti.

Kristina

**Glasnikov tjedan**

čunska sredstva, u 2018. godini.

Što podrazumijevamo pod pojmom kultura: kultura (lat. cultura: obrađivanje (zemlje); njega (tijela i duha); oplemenjivanje; poštovanje). Kultura je složen pojam, a ja ću pročitati tek prvu rečenicu s portala enciklopedija.hr: Pojam koji obično označuje složenu cjelinu institucija, vrijednosti, predodžaba i praktične koje čine život određene ljudske skupine, a prenose se i primaju učenjem.

Kako u nedavnom intervjuu kaže Goran Tomka: Kulturna se prava ponajprije odnose na mogućnost zaštite i održavanja vlastitog načina življenja, vlastite tradicije i identiteta pred naličtom homogenih težnji globalnih ili nacionalnih kulturnih pokreta. Ako idemo u kazalište, pletemo ili slušamo vijesti na materinskom jeziku, to samo po sebi nije cilj, nego cilj mora odgovarati na pitanje

tko sam ja i tko želim da budem? Ako postavimo ovo pitanje, zadiremo u brojna pitanja i nehotice se pitamo koja nam to kulturna prava mogu dati odgovor na to, te zaključujem da nam na to ne daju odgovor mnoga kulturna prava.

Govoreći o manjinskim medijima, Tomka kaže: Ako su oni kao i druga manjinska prava legat novoga promišljanja o upravljanju kulturnom raznolikošću, multikulturalizmom. Velike su države shvatile da je nacionalna država opasan cilj i da raznolikost mora da dobije svoj politički izraz. Najlakše je međutim poštovati kulturne raznolikosti i u tom procesu banalizirati

kulturu, stvarajući iluziju slobode i jednakosti, dok se unutar manjinskih i većinskih zajednica mogla nesmetano nastaviti, dodaje Tomka.

Tradicionalna manifestacija Mjesec hrvatske knjige 2018., koja je u tijeku, održava se s glavnom temom 'Baš baština' s fokusom na baštinu kao temelje nacionalne i kulturne samobitnosti, a moto je manifestacije (U)čitaj nasljeđe. Uz to, glavni je motiv glagoljica kao posebnost hrvatske baštine, nacionalne i kulturne samobitnosti. U mjesecu smo hrvatske knjige i pisane riječi kao baštinika nacionalne samobitnosti. Zaboga miloga, vapim ja ovih dana ponavljajući „Po njemu te svijet poznaje živa“.

Branka Pavić Blažetin

*Kultura je složen pojam, a ja ću pročitati tek prvu rečenicu s portala enciklopedija.hr.*

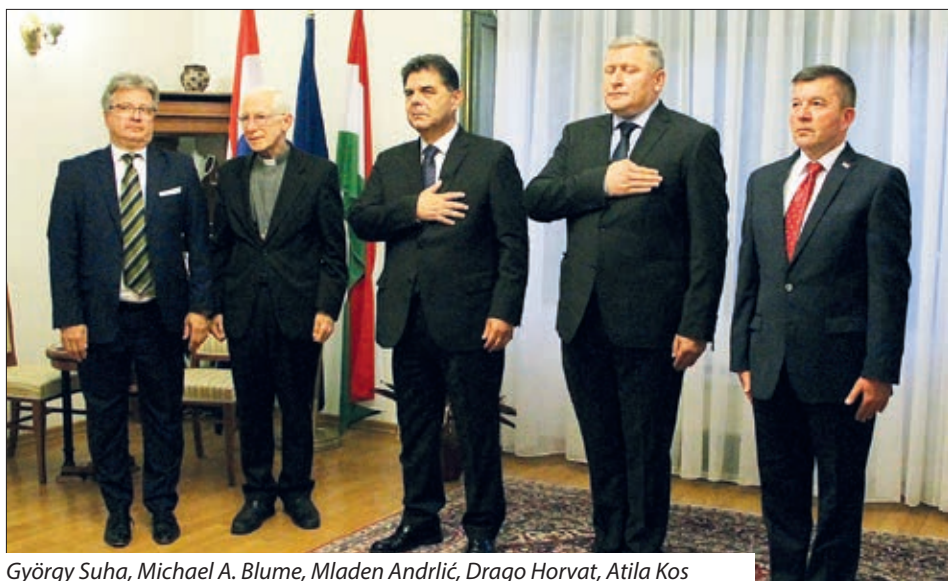
Pratite medijske platforme Medijskog centra Croatica!

**MEDIJSKI CENTAR** *Croatia*

mcc.croatia.hu – dnevne vijesti  
www.glasnik.hu – dnevno svježe vijesti, napisi, albumi fotografija;  
radio.croatia.hu – 24 sata glazbe, utorkom, četvrtkom i petkom od 18 sati radijske emisije s ponavljanjima drugoga dana u 10 sati.  
Tiskano izdanje Hrvatskoga glasnika – svakoga petka u Vašem domu.  
Budite naši prijatelji, pratite Medijski centar Croatica i preko Fejsbukovih profila: Hrvatski glasnik; Radio Croatia

## Primanje u povodu Dana neovisnosti Republike Hrvatske

**U rezidenciji veleposlanika Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladena Andrića, 8. listopada 2018. u večernjim satima održano je primanje u povodu Dana neovisnosti Republike Hrvatske, te povodom preuzimanja dužnosti generalnog konzula Republike Hrvatske u Pečuhu g. Drage Horvata, kao i počasnog konzula Republike Hrvatske u Kaniži g. Atile Kosa. Događaju su među inima pribivali visoki dužnosnici Mađarske, zamjenik ministra Ministarstva inovacija i tehnologije g. Péter Cseresnyés, povjerenik ministra Ministarstva vanjskih poslova vlp. György Suha, bivši ministar vanjskih poslova Géza Jeszenszky, glasnogovornik hrvatske manjine u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, bivši glasnogovornik hrvatske manjine u Mađarskom parlamentu Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprava Ivan Guban, ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepan Blažetin, glavna i odgovorna urednica Medijskoga centra Croatica Branka Pavić Blažetin.**



György Suha, Michael A. Blume, Mladen Andrić, Drago Horvat, Atila Kos

Nakon intoniranja hrvatske i mađarske himne, te himne Europske unije uzvanike je pozdravio veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić koji je zahvalio svim uzvanicima, posebno ministrima, parlamentarnim zastupnicima i apostolskom nunciju i dekanu Diplomatskog korpusa, nadbiskupu Michaela A. Blumeu što se odazvao pozivu, te je čestitao Dan neovisnosti Republike Hrvatske. Posebna je okolnost, kako reče vlp. Andrić,

jer Republika Hrvatska ima novoga generalnog konzula u Pečuhu toga dana primljenim akreditivima g. Dragu Horvata. Izrazio je svoje zadovoljstvo da u tome hrvatsko-mađarskom miljeu može pozdraviti i počasnoga konzula Republike Hrvatske u Kaniži g. Atilu Kosa. Također je pozdravio i novog djelatnika sigurnosti Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Ivicu Glibotu, te je dodao kako je time hrvatsko diplomatsko predstavništvo u Mađarskoj u punome sastavu. „Vjerujem da ćemo jednostavnije i djelotvornije moći nastavljati naše časne obveze. Kao što je predsjednica Republike Hrvatske gđa Kolinda Grabar-Kitarović u svojoj poruci izgovorila: „Hrvatska može i želi više i jače.“ Mi u diplomaciji ćemo slijediti taj izazovni zadatak, ali to naravno ne možemo bez mađarskih partnera. Sre-

tan što zajedno sa svima vama dijelim taj novi zamah u dvostranim odnosima Hrvatske i Mađarske, koji se očituje i u posjetima hrvatskih ministara Budimpešti te mađarskih ministara Hrvatskoj“, naglasio je hrvatski veleposlanik Andrić. Nazočnima se na engleskom jeziku obratio apostolski nuncij i dekan Diplomatskog korpusa, nadbiskup Michael A. Blume koji je izrazio svoje zadovoljstvo što je nazočan na svečanosti, kada dva nova konzula preuzimaju svoje službene dužnosti u Mađarskoj. Odgovornom je obvezom ocijenio kada tko svoju državu zastupa na nekome državnom području. Poznato je da postoje pitanja koje ljudi ne žele obavljati putem veleposlanstava, nego na konzulatima te i zbog toga oni dobivaju istaknutu ulogu generalni konzul ili konzul. Za njihov je rad molio pomoć dragoga Boga, kako bi to oni mogli što djelotvornije obavljati. Generalni konzul g. Drago Horvat istaknuo je poziciju generalnog konzula u Pečuhu i glede međugranične suradnje te na polju poboljšanja kulturne i gospodarske suradnje Mađarske i Republike Hrvatske. I pri kraju svog obraćanja govorio je ulomak iz pjesme „Pri svetom kralju“ A. G. Matoša „...U katedralu, kad su teške noći, Na banov grob zna neka žena doći / S teškim križem cijele jedne nacije / A kip joj veli: Majko, (...) I dok je srca, bit će i Kroacije!“ Počasni konzul u Kaniži g. Atila Kos u svom se govoru prisjetio toga bitnog povijesnog događaja 1991. godine. Zahvalio je i čestitao hrvatskome veleposlaniku i generalnom konzulu u želji dobre i plodonosne suradnje. „Obecavam da ću ulagati svoju energiju i trud u još snažnije povezivanje dvaju naroda“, dodao je pri kraju g. Kos. Potom su svi uzvanici bili pozvani na prijam i međusobno nezvezano druženje.

Kristina Goher



Dio uzvanika

## II. Konferencija Hrvatskoga glasnika

„Narodnosni tjednik (tjednici): Položaji i razvoj brenda“ bila je tema druge Konferencije Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj, u organizaciji Nefitnog poduzeća Croatica u partnerstvu s Medijskim centrom Croatica (Hrvatski glasnik, Radio Croatica, Croatica TV), održana 4. – 5. listopada u pečuškome Hrvatskom klubu „August Šenoa“, koja je posvećena javnom usavršavanju novinara hrvatskih medija. Uz moderatoricu Branku Pavić Blažetin, glavnu i odgovornu urednicu Medijskog centra Croatica, na konferenciji su sudjelovali doc. dr. sc. Irena Radej Miličić, docentica Odjela za novinarstvo Sveučilišta Sjever, glavna urednica Radija Pressedan, radijske postaje studenata Sveučilišta Sjever, doc. dr. sc. Lidija Dujić, profesorica na odjelima Novinarstvo i Odnosi s javnošću Sveučilišta Sjever u Koprivnici i u Varaždinu, scenaristica je radijskih i televizijskih serijala o hrvatskim književnicima i Zoltán Győrfy, glavni urednik vinskog časopisa „Pécsi Borozó“.



Sudionike pozdravlja Čaba Horvath, Croaticin ravnatelj.



Generalni se konzul obratio nazočnima.

U početku Konferencije u ulozima domaćina pozdravili su Mišo Šarošac, voditelj Hrvatskoga kluba „August Šenoa“ i Branka Pavić Blažetin, glavna i odgovorna urednica Medijskog centra, želeći svim nazočnima ugodan boravak i raspravu. Sudionicima se obratio i Drago Horvat, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu, koji je naglasio iznimnu važnost medija u današnjem svijetu, njegovim se riječima pridružio i Jozo Solga, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu, te dodao da ulogu narodnosnih medija cijeni i vlada, pa upravo zbog toga od iduće godine planira povisiti državnu potporu za njihovo djelovanje. Predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban pozdravio je prisutne i zahvalio manjinskim novinarima na radu, koji

pokušaju pratiti sva događanja Hrvata u Mađarskoj pa i šire, te rekao da kao bivši novinar dobro poznaje specifičan svijet narodnosnih novinara, priznajući da su pomalo i zanemareni, možda upravo takva konferencija privuče pozornost na to. Ravnatelj Croatice Čaba Horvat pridružio se pozdravnim riječima, te izrazio nadu da će već sljedeća konferencija biti održana u Croaticinim novim prostorijama u Budimpešti, koja se upravo seli iz Ulice Nagymező u Ulicu Lónyai, zbog prodaje nekretnine. Radni je dio konferencije vodila Branka Pavić Blažetin, urednica Medijskog centra Croatica, a svoje uvodno izlaganje održala je o „Položaju manjinskoga tjednika i mogućnostima razvoja njegovih komunikacijskih platforma“. Urednica je ukratko predstavila dosadašnje djelovanje tjednika, govorila o tome



Branka Pavić Blažetin, glavna i odgovorna urednica MCC-a

da Hrvati od 1957. godine do danas neprekidno imaju tjednik, ali do demokratskih promjena bilo je to zajedno sa Srbima i Slovencima. Od osamostaljenja Hrvatske Hrvati u Mađarskoj 2. svibnja 1991. pokrenuli su svoj tjednik „Hrvatski glasnik“, a osnivač mu je bio Savez Hrvata u Mađarskoj. Tijekom 27 godina mnogo toga se promijenilo, 2000. g. utemeljeno je Izdavačko poduzeće „Croatica“ i od tada je i „Hrvatski glasnik“ postao sastavnicom toga poduzeća. Od 2014. g. napravljena je organizacijska cjelina Medijski centar „Croatica“, a to su „Hrvatski glasnik“, internetski Radio „Croatica“, platforme na društvenim mrežama i web-stranici, a sve to ostvaruje zajedničko uredništvo od pet novinara (uključena i glavna urednica). U Croatici još djeluje i Croatica TV. Medijski centar Croatica, pokušava udovoljiti potrebama Hrvata u Mađarskoj sa svestranim informiranjem na hrvatskom jeziku i držati korak s modernim vremenima i raditi na izgradnji svoga brenda, da postane još prepoznatljiviji.

Kako je uspio časopis „Pécsi Borozó“ izgraditi svoj brend, kakvu je strategiju osmislio, o tome je govorio njegov urednik Zoltán Győrfy. Premda se časopis bavi određenom stručnom temom koja se veže uz potpunu drugu preokupaciju, uspio je pronaći neke zajedničke točke tjednika i časopisa. Inače, urednik je upoznat s narodnosnim pitanjem, naime rođen je u Somboru i tamo je radio kao novinar za narodnosti. Usporednica je pronađena između Hrvatskoga glasnika i časopisa, da se izdaje za određenu skupinu ljudi. „Pécsi



Gosti konferencije

Borozo" drugi je najprodavaniji časopis u Mađarskoj, prema njegovoj strategiji, u početku treba dobro odrediti tržište, koji bi mogli biti potencijalni kupci, odnosno čitatelji i na njih se treba usredotočiti, treba dobro znati navike ljudi i tako planirati i distribuciju (npr. časopis najviše prodaju na benzinskim crpkama). Časopis tijekom godina često mijenja svoj grafički izgled, zbog ubrzanog života ljudi su navikli na stalne promjene. Važno je pronaći i tematiku, ono što zanima čitatelje i raditi na tome da privuče i mlade. Prema njegovu mišljenju, unatoč elektroničkim medijima će tiskani mediji ostati, prema sadašnjim statistikama porasla je potražnja za tematskim časopisima, ali trebalo je krenuti i na mrežnim stranicama. Važan je interaktivan odnos s čitateljstvom, organizirati susrete s čitateljima, priredbe, važna je emocionalna veza. Treba imati svoju priču jer brend se rađa u glavama potrošača, važan je desing, jer današnji svijet vrlo je vizualan, važno je pozicioniranje, interaktivnost, te emocionalna veza, rekao je urednik u svom izlaganju. Tema doc. dr. sc. Lidije Dujčić bila je „Mainstream manjina – medijsko praćenje nacionalnih manjina u hrvatskim online medijima“. Ona je pregledala problematiku praćenja manjinskih tema Hrvatske radio-televizije iz čega smo saznali da HRT svega 0,69 posto ukupne minutaže posvećuje manjinama iako je Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske potpisao ugovor o financijskoj potpori emisijama na jezicima nacionalnih manjina. Privatne i mjesne TV-stranice o manjinama daju dvaput više, 1,37 posto minutaže. Ako su zastupljeni na ekranu, to je većinom tema etničkih sukoba, neriješena manjinska pitanja, bliža prošlost, utvrđivanje istine u nekim tragičnim događajima. Otkrivena je kod nekih mjesnih medija pronevjera Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Mediji zapravo zanemaruju manjine, izvješćuju o njima samo u negativnom smislu. Novinarica preko raznih primjera iz hrvatskih medija analizirala je greške novinarskog rada, te podijelila sa slušateljstvom upute za dobru novinarsku praksu, kao što je dubinsko izvještavanje, objašnjavanje zakonodavnih okvira, davanje glasa nevidljivima, pokazivanje poštovanja, podizanje svijesti o različitosti i druge, te smjernice za novinarsku samoprocjenu: provjeru poštovanja



Dr. sc. Irena Radej Miličić



Doc. dr. sc. Lidija Dujčić



Zoltán Györfly



različitosti. Sve su to bili izvrsni savjeti i neka vrsta samoprovjere za nazočne novinare, je li svoj posao rade prema njima ili koje su još one smjernice na kojima treba proraditi. Prije nego što bi se nastavilo izlaganje treće teme, Kristina Goher, urednica i voditeljica emisija Radija Croatia kratko je sažela rad radija, govorila o emisijama Od Gradišća do Bačke, koje su uređene od snimljenih priloga novinara MCC-a, te o Mozaiku: kultura, znanost i sport, odnosno o emisiji „Lice u zrcalu“ koji se javlja jednom tjedno predstavljajući zanimljive osobe, većinom pripadnike hrvatske zajednice u Mađarskoj. Doc. dr. sc. Irena Radej Miličić u izlaganju pod naslovom „Granice dijaloga: brandiranje radijske emisije i iskustva s okrugloga stola HR3 govorila je o tome na koji je način emisija uspjela udvostručiti slušanost. Okrugli stol HR3 traje od 2013. do danas, emisija je posvećena kulturi i znanosti te političkim temama iz kulturnog i znanstvenog motrišta, čija je slušanost udvostručila zahvaljujući vrijednostima najbolje novinarske prakse, a to je zdrav razum i optimizam, koja inzistira samo na bitnim temama. Prema njezinu uvjerenju, unatoč raznim političkim zbivanjima, novinar treba otkloniti autocenzuru jer i u najtežim vremenima postoje „prolazi“, i u najvećoj mogućoj mjeri treba se povezati s kolegama, vjerovati u svoje vrijednosti i govoriti o njima.

U panel-diskusiji nakon izlaganja sudionici konferencije razgovarali su o razvoju narodnosnih medija, spremnosti narodnosnih zajednica za očuvanjem jezika i samobitnosti putem vlastitih medija, mogućnostima suradnje te novim komunikacijskim strategijama narodnosnih medija. Razgovaralo se o mogućnostima povezivanja i suradnje među narodnosnim medijima i medijima matične domovine, o povezivanju narodnosnih medija s medijima većinskog naroda.

Za brend treba imati priču jer brend se rađa u glavama potrošača, rečeno je više puta na konferenciji. Priča postoji jer narodnosni mediji posebna su priča, oni osim informativne imaju i edukativnu i emocionalnu ulogu, veoma su važna u očuvanju materinske riječi, pa tako i nacionalne samosvijesti, znači za napredak treba malo proraditi na razmišljanju u „glavama“, a na koji način to postići, to će već svaka medija morati sama pronaći.

beta

*Marijansko svetište na santovačkoj Vodici*

## Deseta obljetnica posvećenja kipa Blažene Djevice Marije

Na dan 101. godišnjice posljednjeg ukazanja Gospe Fatimske, misnim slavljem u marijanskome svetištu na santovačkoj Vodici, 13. listopada obilježena je 10. obljetnica postavljanja i posvećenja velebnog kipa Blažene Djevice Marije (2008.) Najveći kip BDM na svijetu od nehrđajućeg čelika, veličine 10 metara i 53 centimetra, dao je napraviti Santovac Sándor Vöö koji je 1956. napustio Mađarsku i danas živi u Sjedinjenim Američkim Državama, a izradio ga je pečuški majstor István Rigó.

Prije mise, na sjevernom ulazu u naselje pokraj državne ceste broj 51, nadbiskup Bábel posvetio je i prekrasni granitni križ krajputaš koji je blizu svoje obiteljske kuće na vlastitom zemljištu podigao Attila Magyaros s obitelji, pridošle iz vojvođanskog Sombora.

U godini 180. obljetnice posvećenja Gospina svetišta, a u okviru redovitih pobožnosti u čast Fatimske Gospe, svečano misno slavlje predvodio je kalačko-kečkemetski nadbiskup dr. Balázs Bábel. S njime su suslužili brojni svećenici iz okolnih, ali i udaljenijih naselja. Misa je uljepšana pjevanjem članova crkvenoga zbora pod vodstvom župnoga kantora Žolta Široka, između ostalog i s nekoliko hrvatskih pjesama. Na kraju mise, na kojoj se okupilo oko tisuću vjernika, kalačko-kečkemetski nadbiskup podno velebnog kipa molio je i preporuku Blaženoj Djevici Mariji. Svojom nazočnošću svečanost su uveličali brojni uzvanici, među njima dr. Tibor Fedor, voditelj Glavnog odjela za koordinaciju i crkvene veze, osobni izaslanik Zsolta Semjéna, zamjenika premijera za nacionalnu politiku, crkvene poslove i narodnosti, nadalje Mišo Hepp, umirovljeni glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu.

Podsjetimo da župni izvori spominju viđenje santovačkog Hrvata Joze Grličina (prezime Sabovljević), 7. rujna 1830. godine, kojemu se na izvoru udaljenom nekoliko stotina metara sjeverno od naselja ukazala sveta Ana s malom Marijom. Pošto je događaj ispitan, kalačko-bački biskup Petar Klobusiczky 1838. godine posvetio je santovačku Vodici i proglasio je svetištem, koju su župljani i hodočasnici redovito posjećivali. Jedan Nijemac iz obližnjeg Koluta 1882. na tome je mjestu sagradio kapelicu u znak hvale jer je njegovu sinu vraćen vid. Godine 1933. blizu kapelice podignut je i Gospin kip. Postavljanjem velebnog kipa BDM 2008. godine staro svetište je prošireno na zemljištu veličine jednog hektara, lijepo uređeno, zasađeno drvećem i



Misno je slavlje predvodio kalačko-kečkemetski nadbiskup dr. Balázs Bábel.

cvijećem, iz godine u godinu sve ljepše. Od samih početaka u održavanju Zaklade „Vodica-Marijin vrt“ uređuje ga skupina vjernika u društvenom radu. Uz početni oltar, međudobno podignut je zvonik, svijetleći križ, križni put, asfaltna cesta do svetišta, velika kamena krunica, a osim na mađarskome, obavjesna ploča o povijesti svetišta i na hrvatskome jeziku. U proteklom razdoblju održano je ukupno 70 misnih slavlja, 61 u čast Fatimske Gospe i 9 hrvatskih hodočašća. Gospino svetište tijekom deset godina pohodili su brojni visoki crkveni dostojanstvenici, kardinali, nadbiskupi i biskupi iz Mađarske, Hrvatske te Bosne i Hercegovine, među njima mađarski kardinal Péter Erdő i sarajevski Vinko Puljić.

Kako točno prije deset godina prigodom posvećenja velebnog kipa Blažene Djevice Marije reče nadbiskup Bábel, velebni Gospin kip koji teži u visine poput crkvenih tornjeva i zvonika privlači pozornost i poziva na okupljanje, na živu vjeru i štovanje Majke Božje. Nakon deset godina možemo samo potvrditi da je marijansko svetište na santovačkoj Vodici uistinu oživjelo, i kao

takvo postalo nadaleko poznato i omiljeno, diljem Mađarske i preko granica. Svakodnevno dolaze vjernici i hodočasnici iz obližnjih, ali i udaljenijih naselja, pa i iz inozemstva. Svakog 13. dana u mjesecu od svibnja do listopada na pobožnostima i misnim slavljinama u čast Fatimske Gospe okupljaju se na stotine hodočasnika. Uz to je 2010. pokrenuto i hodočašće bačkih Hrvata i prijateljskih naselja koje se održava početkom rujna, uoči blagdana Male Gospe. Na santovačkoj Vodici održana su i dva državna hodočašća Hrvata u Mađarskoj (2012. i 2018. godine).

Stipan Balatinac



Okupilo se mnoštvo vjernika.

## Susret crkvenih zborova u Vršendi

Vlč. Ladislav Bačmai: „Važno je ne samo sačuvati tradicijske pjesme nego ih i predati mladima“



Misa je slavlje predvodio mohački župnik Ladislav Bačmai.

U suorganizaciji Udruge baranjskih Hrvata i tamošnje Hrvatske samouprave, 22. rujna u Vršendi je četvrtu godinu zaredom organiziran već tradicionalni Susret i usavršavanje hrvatskih crkvenih zborova. – Zapravo, to je nastavak Susreta koji je počela još referatura Pečuške biskupije. Zajedničko pjevanje zborova organizirano je u Harkanju, Kuginju, Vršendi i Pečuhu, a prije četiri godine preuzela je Udruga baranjskih Hrvata i kao domaćin vršendska Hrvatska samouprava. Prvi put lani pjevali su i narodne pjesme kada su nastupili na Gastronomskom festivalu u Mišljenu. – reče Marijana Balatinac.

Susret koji je održan u zgradi Šokačke čitaonice, već po navadi, počeo je usavršavanjem crkvenih zborova pod vodstvom magistre Aleksandre Čeliković iz Hrvatske, a uvježbavale su se crkvene i narodne pjesme. Okupilo se dvadesetak članova crkvenih zborova iz Kuginja, Pečuha, Kozara i Vršende. Svojom nazočnošću otvorenje su uveličali predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gu-

gan i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga. Popodne je priredbu posjetio i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat koji je uz pozdravne riječi i zapjevao s članovima pjevačkih zborova pjesmu „Veseljaci smo mi“, a nakon zajedničkog ručka



Crkveni pjevački zbor vršendskih Hrvata

bio je i na hrvatskome misnom slavlju. Kao i svake godine, ručak za sudionike pripremila je Katica Hosu, a uz to pogošćeni su i izvrsnim domaćim kolačima.

Misno je slavlje na hrvatskom jeziku predvodio velečasni Ladislav Bačmai, mohački župnik, a misu je uljepšao vršendski crkveni zbor kojemu su se priključili i članovi gostujućih zborova. Vlč. Bačmai izrazio je zadovoljstvo nastojanjima baranjskih Hrvata da očuvaju stare hrvatske crkvene pjesme. „Budimo ponosni na sve ono što smo dobili od naših predaka. Nemojte misliti da su nove hrvatske pjesme, oprostite, ljepše i bolje nego naše stare, nisu. Dobro je da se pjevaju nove, moderne pjesme, ali ne zaboravimo ni naše stare pjesme koje smo čuli i naučili od naših pokojnih baka. Jednako tako važno je da ne samo sačuvamo te stare pjesme nego da ih predamo mladima“, naglasio je vlč. Bačmai.

Kako nam uz ostalo reče predsjednica narečene Udruge Marijana Balatinac, do kraja godine još će organizirati četiri susreta odnosno zajedničkih proba, 13. listopada u Salanti, 28. listopada u Pečuhu u Kertvaroškoj crkvi uz misu na hrvatskom jeziku. Predviđena je i zajednička proba za Dan Hrvata s plesačima koja će

se održati u pečuškome Hrvatskom kazalištu, zatim 10. studenoga u Mišljenu, a 17. studenog nastup na Državnom danu Hrvata. Na sljedećim susretima priključit će im se i članovi crkvenih zborova iz Pogana i Harkanja. Naime, ovaj put harkanjski Hrvati nisu mogli sudjelovati jer su istog dana organizirali hodočašće, u Poganu se održavao Hrvatski dan, a u Katolju Susret Hrvata pokraj Karašice.

Po završetku mise predstavili su se crkveni zborovi sudionici koji su na kraju i zajedno zapjevali. Susret je završio okupljanjem i druženjem vršendskih umirovljenika.

Stipan Balatinac



Dio sudionika usavršavanja hrvatskih crkvenih zborova.

# AUSTRO-UGARSKA I HRVATSKO-UGARSKA NAGODBA

(U povodu 150. obljetnice Hrvatsko-ugarske nagodbe)

## UVOD

Ove se godine navršava 150. obljetnica donošenja Hrvatsko-ugarske nagodbe nastale na predlošku Austro-ugarske nagodbe. Ovim dvjema nagodbama Mađari su uredili svoje odnose s dvorom i s Trojednom Kraljevinom Hrvatskom, Slavonijom i Dalmacijom, s kojom se Ugarska od 1102. nalazila u državnoj zajednici. Tako je okončan dugotrajni sukob s Austrijom, a i hrvatsko je pitanje u Budimpešti i Beču skinuto s dnevnog reda.

Nagodbe su usvojene na sličan način, pregovorima kraljevinjskih odbora, prihvaćanjem zakonskih članaka u zemaljskim saborima, njihovim sankcioniranjem od strane kralja, a potom proglašavanjem u saborima. Objema je zajedničko i to da su ih ugovorne stranke (Austrija i Ugarska s jedne strane te Hrvatska i Ugarska s druge strane) različito tumačile, pa su nagodbe služile i kao stalno sredstvo javnopravnoga prijevora i političke borbe unutar pojedinih dijelova Monarhije, kao i između dviju polovina Dvojne monarhije.

Vrijedi napomenuti da se u domaćoj historiografiji mađarska strana Dvojne monarhije uvijek i isključivo naziva Mađarska (Magyarország), dok se kod slavenskih naroda (Hrvati, Srbi, Slovaci) pravi razlika između Ugarske (to su Zemlje Krune svetoga Stjepana) i Mađarske (dakle bez Hrvatske). Naziv Hrvatska ili Trojedna Kraljevina pokriva i prostor Dalmacije koja je u to vrijeme (de facto) bila austrijska pokrajina, kao i Istra.

## REVOLUCIONARNA 1848. U AUSTRIJI I UGARSKOJ

Vrhunac krize u austro-ugarskim odnosima dogodio se 1848. Pošto je kralj sankcionirao tzv. travanjske zakone (11. travnja 1848.) izbila je revolucija u Beču, a u Mađarskoj ustanak poradi stvaranja samostalne države. Premda je on 1849. ugušen, u njemu je rođena moderna mađarska nacija. Tijekom revolucije u Beču se zakraljio 18-godišnji Franjo Josip koji je zavladao državom površine oko 670 tisuća km<sup>2</sup> s 37 milijuna žitelja. Sastojala se od 21 krunovine različitih veličina, povijesti i stupnja samostalnosti. Stanovništvo carevine bilo je multikulturalno, u zemlji se govorilo dvanaest jezika (s barem po sto tisuća govornika), a pripadnici njezinih naroda i etničkih skupina uz katoličanstvo kao državnu vjeroispovijed, pripadali su još četirima vjerskim za-

jednicama. Katolika je bilo oko 80 posto (uz rimokatolike i oko deset posto grkokatolika-unijata), a uz njih još i 9,4 % protestanata (kalvina i luterana), 8-9 % pravoslavaca te 1,9 % izraelita.

Poslije revolucije uslijedilo je razdoblje koje se u mađarskoj historiografiji naziva periodom neoapsolutizma i za posljedicu je imalo obračun s idejom mađarske države i sa sudionicima pokreta za slobodu. Poslije ukidanja Bachova apsolutizma, kralj i car Franjo Josip I. 20. listopada 1860. izdao je Listopadsku diplomu, a 26. veljače 1861. i Veljački patent. Međutim, Ugarski parlament ih nije prihvatio, pa je stoga car proglasio provizorij (prije lazno razdoblje) pod vodstvom Antona von Schmerlinga (1861. – 1865.). Dvoru bliski državni sudac grof György Apponyi već 1863. predložio je kralju pomirbu s Ugarskom na temeljima Pragmatičke sankcije, ali do stvarnoga približavanja došlo je slijedom članka neprijepornoga vođe mađarskoga naroda Ferenc Deáka objavljenog 16. travnja 1865. u listu „Pesti Napló“ pod naslovom „Uskrсни članak“ („Húsvéti cikk“). U njemu je autor postavio temelje za nagodbu s Austrijom. Kada je doskora car opozvao Antona von Schmerlinga, mogli su započeti razgovori između dviju strana. Franjo Josip I. pozvao je na dvor Ferenc Deáka radi razgovora o nagodbi. No sklapanje nagodbe nije se svidjelo mnogima kako u Mađarskoj (koji su se zauzimali za neovisnost), tako i u Austriji. Poznati mađarski pisac i političar Mór Jókai 24. listopada 1866. u listu *Hon* napisao je da je „stranka koja se okuplja oko lista Pesti Napló“ (Deákova stranka) izradila program koji nije prihvatljiv ni u Mađarskoj, ali „ni u Beču, Pragu ili Zagrebu“. Unatoč tome vladajuća Deákova stranka na saborskoj sjednici održanoj 19. studenoga 1866. prihvatila je prijedlog svoga vođe da povjerenstvo od 67 članova nastavi pregovore o zajedničkim austro-ugarskim poslovima. Glavni mađarski pregovarač bio je grof Gyula Andrassy uz asistenciju grofa Lónyayja. Na Andrassyjevo inzistiranje Ferenc Deák 27. siječnja 1867. sudjelovao je u radu konferencije te je tada izdikirao tekst koji je kasnije prihvaćen u nagodbenome članku.

Ugarsko je povjerenstvo od 67 članova 5. veljače 1867. završilo raspravu o tekstu sporazuma, na što je car pozvao u Beč Deáka i Andrassyja. Ponudio je „Muđracu domovine“ (tako se danas najraširenije naziva Ferenc Deáka) mandat za sastav vlade, ali se Deák toga odre-





kao u korist grofa Andrásyja, kojega je preporučio caru kao svoju osobu od povjerenja. Potom je Andrásy sastavio kabinet te je 28. veljače predstavio svoju vladu (Ministarsko vijeće).

Poslije ustrojavanja vlade 29. svibnja održano je glasovanje o Austro-ugarskoj nagodbi. Prijedlog nagodbenoga zakona prihvaćen je s 209 glasova, a protiv njega bilo je 89 zastupnika. Tako je nastala Austro-ugarska nagodba (Zakonski članak 1867: XII.), kojom su postavljeni temelji novoga ustavnoga ustrojstva. Ugarski je sabor usvojio još tri zakonska članka (XIV., XV. i XVI.), koje je car Franjo Josip I. bio voljan sankcionirati, ako ga prethodno Mađari okrunu za svoga zakonitoga kralja (naime, legitimnim ugarskim vladarom se smatrao samo onaj kralj koji je okrunjen krunom sv. Stjepana). Do krunidbe je došlo 8. lipnja 1867. u budimskoj crkvi sv. Matije (Mátyás templom), kada je uz kralja okrunjena i kraljica Elizabeta (Erzsébet), što se imalo tumačiti kao poseban izraz blagonaklonosti Mađara. Car je prisegnuo na ustav te je proglasio opću amnestiju za sve sudionike mađarskog ustanka iz 1848. – 1849. (pripadnike domobranstva), pa je tako nakon tri stoljeća trzavica došlo do svekolike pomirbe između Austrije i Ugarske. Poslije toga Franjo Josip I. 28. srpnja 1867. potvrdio je nagodbeni zakon i njime ustrojenu Austro-Ugarsku Monarhiju, kao ustavnu monarhiju utemeljenu na načelu pariteta.

## AUSTRO-UGARSKA NAGODBA

Austro-ugarska nagodba regulirala je odnose između Beča i Pešte na način da je dotadašnja jedinstvena država preustrojena u dvojnju monarhiju uz isticanje da su Austrija i Ugarska jedinstvene i nerazdvojive cjeline. Međutim, od te jedinstvenosti se očuvalo samo onoliko koliko je bilo nužno potrebno da carstvo kao međunarodna sila može nesmetano funkcionirati (dakle vojni poslovi, vanjski poslovi i financije za te zajedničke poslove), dok su glede svih ostalih poslova Austrija i Ugarska imale punu samostalnost, uključujući i zakonodavstvo i izvršnu vlast. Ovakvim, po njega teškim kompromisom, vladar je sačuvao integritet svoje države, ali se odrekao pokušaja utjecanja na unutarnja pitanja Ugarske, a Mađari su se odrekli međunarodnoga subjektiviteta.

Država je imala jednoga vladara (nosio je naslov austrijskoga cara i ugarskoga kralja) i dva središta (u Beču i Budimpešti). Granica između austrijske i ugarske polovice monarhije bila je rijeka *Lajta (Leitha)*. Zapadni dio carstva pod austrijskom upravom nazvan je *Cislajtaniya*, a označavao se skraćeno samo s „k. u. k.“ („*kaiserlich und königlich*“), pri čemu se naziv „*königlich*“ odnosio na češku kraljevsku tradiciju, koju je titula cara u sebi nosila, a istočni dio carstva pod ugarskom vladavinom nazvan je *Translajtaniya* i označavao se skraćenom oznakom „m. kir.“ („*magyar királyi*“) ili „kgl. ung.“ („*königlich ungarisch*“). U austrijskom, odnosno ugarskom dijelu monarhije postojala su pojedina područja (Hrvatska, Galicija) koja su uživala poseban status i imala svoje posebne upravne strukture.

Austriju i Ugarsku uz vladarevu osobu povezivali su i spomenuti zajednički poslovi o kojima su odlučivale i nadzor nad njihovim radom obavljale delegacije dvaju državnih parlamenata sastavljene od po šezdeset zastupnika. Ugarska je po državnom ustrojstvu postala *ustavna monarhija*, sa samostalnom vladom (*Ministarskim vijećem*) i dvodomnim parlamentom (*Zastupnički dom* i *Dom velikaša*). Upravno ustrojstvo počivalo je na županijama i *mjesnoj samoupravi*. Monarhija je imala jedinstveno tržište, zajedničku valutu (krunu) i mjerne jedinice, usklađene poštanske poslove, slobodan protok kapitala i radne snage, a sklopljen je i carinski savez između dviju polovina.

Zanimljivo je kako novoustrojena dvojnja monarhija nije dobila ime što se kao problem pojavilo u siječnju i svibnju 1868. u svezi s naslovom carskoga kancelara Beusta i trgovačkog ugovora sa Sjevernonjemačkim savezom. Austrijska je strana naime rabila naziv Austrijsko carstvo, a u Ugarskoj se udomaćio naziv Austrija i Ugarska. Grof Gyula Andrásy je nastojao da se prihvati naziv Austro-Ugarska Monarhija ili Austro-Ugarsko Carstvo, držeći kako oni najbolje oslikavaju personalnu uniju u kojoj se nalaze dvije države, a koji državopravni odnos po njemu bio je najslabiji odnosu između Švedske i Norveške. Car i kralj Franjo Josip I. u biti prihvatio je Andrásyjev prijedlog što je potvrdio u svome višnjemu otpisu ministru vanjskih poslova Beustu. U njemu ističe da ubuduće njegov naslov bude „car Austrije, kralj Češke, apostolski kralj Ugarske“, a u diplomatskoj praksi „car Austrije i apostolski kralj Ugarske“, odnosno da je njegov skraćeni naziv „Njegovo veličanstvo car i kralj“. U otpisu se kaže: „*Odlučio sam nadalje da se kao skupni naziv za ustavno ujedinjene kraljevine i zemlje pod mojom vlašću naizmjenično rabe nazivi Austro-Ugarska Monarhija i Austro-Ugarsko Carstvo*“.

Kralj je nagodbom sačuvao jake prerogative vlasti: ostao je vrhovni vojni zapovjednik, odlučivao je o svim pitanjima ustroja, organizacije i funkcioniranja vojske, imenovao je časnike, proglašavao rat i mir, odnosno izvanredno stanje, imenovao je predsjednika austrijske vlade i ugarskoga Ministarskog vijeća te sve ministre, imao je pravo pretpotvrde svakoga zakonskoga prijedloga prije nego što bi on dospio u saborsku raspravu (bez njegove privole ni o jednome prijedlogu nije se moglo raspravljati u Ugarskom saboru), imao je pravo veta na svaki izglasovani zakon, kao i pravo raspuštanja sabora.

Nagodba sklopljena između Austrije i Ugarske Hrvatsku spominje kao dio Ugarske („*Mađarska i posestrime zemlje*). Međutim, oznaka kojom je obilježena Hrvatska, Slavonija i Dalmacija u stanovitoj je mjeri preudicirala pitanje uređenja državopravnoga statusa Hrvatske u odnosu prema Ugarskoj. Naime, do Austro-ugarske nagodbe mađarski su zakoni za Hrvatsku rabili nazive *partes subjectae* (podložni krajevi, do 1526.) ili *partes adnexae* (pridruženi krajevi, poslije Mohačkoga boja), a Zak. članak XII. iz 1867. koristi se odrednicom posestrime zemlje (*socia regna*) koji će biti ozakonjen u Hrvatsko-ugarskoj nagodbi.

Na Hrvatsku se odnosi i propis o delegacijama, koje su birane na mandat od godinu dana. U 60-članog ugarskoj delegaciji, sukladno kasnijoj Hrvatsko-ugarskoj nagodbi, birano je pet članova iz Hrvatske (četiri u Zastupničkom domu i jedan u Domu velikaša).

(*Nastavlja se u sljedećem broju HG-a*)

Ladislav Heka



**Bogatstvo...**

**Santovci 1894. godine (fotoarhiva Živka Mandića)**

## Hrvatski dan u XVII. okrugu

**U Općeprosvjetoj središtu „Ferenc Vidyász“ 6. listopada 2018. Hrvatska samouprava XVII. okruga priredila je Hrvatski dan. Na priredbi je među inima bio i donaćelnik ove gradske četvrti Tivadar Fohsz. U folklornom je programu nastupila budimpeštanska Hrvatska izvorna folklorna skupina.**



Mira Šarošac Simon, László Kovács i Tivadar Fohsz

Na početku nazočne je pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave Mira Šarošac Simon, potom je predala riječ donaćelniku Tivadaru Fohszu. Kako je on rekao, u okrugu djeluje devet narodnosnih samouprava, među kojima je hrvatska najmlađa.

Već više od deset godina traju zbratimljeni odnosi s Lovranom u Republici Hrvatskoj, u koje se djelatno uključila i mjesna Hrvatska samouprava, na čelu s predsjednicom Mirom Šarošac Simon, i vijećnicima Márijom Veréb Mátyus i Lászlóom Simonom. Njeguju se veze i s Mađarima u Rijeci i njenoj okolici. Potom je budimpeštansku Hrvatsku izvornu folklornu skupinu u kratkim crtama predstavio plesač Ladislav Kovač, koji je govorio i o plesnim koreografijama nastupa: o Splitskim plesovima i o spletu bunjevačkih plesova. Nakon toga uslijedio je ples spomenute skupine, koja je malobrojnu publiku uspjela razveseliti i pridobiti za plesničicu. U kolo se pridružio i Tivadar Fohsz jer, kako nam je rekao, prvo je odlazio u grčke plesničice, ali međusobnim posjetima okruga i Lovrana upoznao je i hrvatsku plesnu tradiciju. Riječ je godišnjim susretima kada zborovi i folklorne skupine i Mađara i prijatelja iz Lovrana redovito nastupaju na većim manifestacijama ove gradske četvrti. Do postavljanja veza s Lovranom došlo je s pomoću jednog djelatnika Veleposlanstva Mađarske u Zagrebu, u koju je djelatno uključen i Gergely Ágoston, jednako i riječki Kulturni krug Baross, ali redovito su uručeni pozivi na hrvatske državne i gradske blagdane u Lovran. Za sada



Nastup Izvorne...

suradnja je tek na kulturnome planu. Posebno je počašćen što su ga više puta pozvali u Lovran i na susret okolnih načelnika, na kojem se raspravlja o zajedničkim unijskim projektima. Jako lijepo i snažno se razvija taj hrvatski gradić. Naravno, želja je za suradnjom i na gospodarskom planu, međutim okrug Rákosmente ne ubraja se u gospodarski jake budimpeštanske gradske četvrti, ali su otvorili ured za pomoć, i možda će krenuti suradnja i u tome smjeru. Hrvatska samouprava XVII. okruga pak je raspisala likovni natječaj za okružne osnovne škole s temom: kralj Matija. Druženje je nastavljeno oko bijelog stola, gdje su se nudili hrvatski specijaliteti.

Kristina Goher

## Prelo u Erčinu

Dana 13. listopada erćinska Hrvatska samouprava, u kazališnoj dvorani Općeprosvjetoj doma i Knjižnice Józsefa Eötvösa, priredila je redovito Racko prelo. Na početku veselice nazočne, njih umalo sto šezdeset, na hrvatskom i mađarskom jeziku pozdravio je voditelj mjesne Plesne skupine „Zorica“ Marko Sili. I ovoj priredbi Samouprave rado su se odazvali Hrvati, njihovi simpatizeri i gosti prijatelji iz Andzabega, Tukulje i Bate. Po stolovima redali su se domaći kolači, pogačice i sendviči, a neizostavna je bila kapljica domaće rakije i vina. Kako odaziv tako i dar za tombolu prirodna je sastavnica ove priredbe. Ispred pozornice redali su se brižno odabrani darovi. Među darovateljima bili su primjerice: mjesna Hrvatska samouprava, Samouprava grada Erčina, zastupnici Ildiko Golić i Gergely Karsai, poduzetnici Josip Bulat i Ivan Tolnai, kao i obitelji mjesnoga zbora i plesne skupine, ili članovi tukuljskoga Zbora „Komšije“ i drugi gosti. Lovranski sastav Selo svirao je do zore.

k. g.



Šička familija Kovač u keresteškoj Gori čuva vridnosti

## Blagoslavljanje obnovljenoga spomenika Svetoga Trojstva

Kad me Gabor Kovač na Seoskom danu u Hrvatski Šica pitao, kanim li doći na blagoslavljanje obnovljenoga spomenika Svetoga Trojstva u kerestešku Goru, kojega su on i njegova familija dali obnoviti, nisam ni minutu dvojila da moram onde biti. 9. septembra, u nedilju otpodne, na večernicu pod vedrim nebom pred spomenikom Svetoga Trojstva je skupadošao velik broj vjernikov iz Keresteša kot i iz Hrvatskih Šic.

Richárd Inzsöl, pomoćni farnik u Pinčenoj dolini je govorio pred skupaspravnim o povijesti spomenika, kojega si je dao postaviti hižni par Jožef i Marija Gabriel 1874. ljeta. Po podatki i na keresteškoj fari najdeni dokumenti opisuju, kako je kip Svetoga Trojstva u keresteškoj Gori po broju drugi u tom nimškom naselju, a to zlamenuje da negdašnja familija Gabriel je mogla biti bogata. Jožef Gabriel je rođen u Nimški Šica, a Marija Kraksner, rođena Šičanka, postala je njegova žena 1846. ljeta. Zanimljivo je da je hižna družica bila 12 ljet starija od svojega muža, što je bilo u to vrime prava rijetkost. Jedina kći im nije doživila dob odrasćenih. Marija je umrla 1880. ljeta, a muž se je vjerojatno odselio s ovoga kraja, jer njegova smrt nije zabilježena u matičnoj



Sadašnji i bivši izgled spomenika



Familija Kovač s duhovnikom

knjigi. Kakov uzrok je služio za postavljanje spomenika, takaj se ne zna, jedino to da 5. majuša 1874. ljeta tadašnji keresteški farnik je blagoslovio spomenik Svetoga Trojstva. Duhovnik se je toga otpodneva zahvalio i obnoviteljem i pozdravio sve nazočne da ova mala svetačnost je ovako

sabrala i nimško i šičko stanovništvo. Molitvu i položene prošnje su uokvirile jačke šičkoga zbora Slavuj. „Tri ljeti tomu da sam kupio ov klit i vinograd u keresteškoj Dolnjoj Gori, a kad sam zagledao ov spomenik, prva misao mi je bila da ću ga gvišno obnoviti, kad se ovako kera ter da mojoj dicitu peldu pokažem“, začme vlasnik u ranojesenskoj nedilji s puno sunca uz obnovljenu štatuu i nastavlja: „Ovo je sve bilo zarašćeno koprivom i trnjem, stala je bijela štatua zanemarena. Iskrčio sam trnje, prijao sam se iščistiti spomenik i onda sam vidio da su figure varkada bile sfarbane. Tako smo je i mi s drugačijimi farbami napravili, a odzdola smo dodali tablicu od mramora na spominak onih ki su ovo postavili. Ja se jako veselim da imamo ov kip pred klitom, a i tomu se radujem da je ovako velik broj ljudi došao s nami svečevati danas“. Za blagoslovom smo svi sjeli na kupicu vina i na južinu, ku su nam pripravile marljive ženske ruke, a na bogatom stolu su se nukali i plodi ove zemlje: jabuke, ruške kot i grojze. Veselo druženje je duralo dokle je Sunce bogato sipalo svoju toplinu na šičke goste u Kerestešu.

Pomoćni farnik u Pinčenoj dolini Richárd Inzsöl blagoslavlja štatuu.



Pomoćni farnik u Pinčenoj dolini Richárd Inzsöl blagoslavlja štatuu.

Tiho

## Kuglanje u Barči 2018.

U organizaciji Hrvatske samouprave Šomođske županije, Hrvatske samouprave grada Barče i Kulturno-umjetničkoga društva Podravina, 6. listopada 2018. godine priređeno je uobičajeno Kuglanje u barčanskoj gostionici „Gurító“. Kuglačke su družine stizale od podneva, registrirale su se i pripremile za natjecanje. Natjecalo se ukupno 24 družine, posebno ženske i posebno muške. Ženske su skupine stigle iz Martinaca, Potonje, Bojeva, Izvara, Dombola, Šeljina, Lukovišća i Barče. Prvo su mjesto u ženskoj kategoriji postigle Bojevkine, one su skupile ukupno 136 bodova. Drugo je mjesto pripalo šeljinskoj družini „Zlatne noge“ s postignuta 123 bodova. Treće su mjesto postigle Izvarkinje s 118 bodova. Najmanje bodova postignuta ženska družina stigla je iz Lukovišća,



one su skupile 64 boda. Posebna je nagrada za najvještiju kuglačicu pripala Bojevkinji Pinterić, ona je postigla 62 boda, a najmanje bodova postigla je Lukoviščanka Hajdu Zoltánné. U kategoriji muških družina pojavilo se ukupno 13 skupina koje su stigle iz Barče, Martinaca, Daranja, Bojeva, Šeljina, Lukovišća, Izvara, Dombola, Potonje i Pečuha. Najviše su bodova skupili Bojevci, ukupno 152, oni su postigli prvo mjesto. Drugo je mjesto osvojila daranjska družina, sa 136 bodova. Treće je mjesto pripalo kuglačima martinačkoga Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretina“ koji su imali 132 bodova. Zadnji su postali barčanski „Dečoki“ s 84 boda. Najuspješniji kuglač ove godine bio je Bojevac Zoltan Harastija, koji je skupio 65 bodova, a najmanje bodova postigao je Izvarac Gabor Kovač, ukupno 15 bodova. Posebno su nagrađeni najstariji kuglaši, koja je nagrada ove godine pripala kuglačima barčanskoga KUD-a Podravina. Cijelo je natjecanje proteklo u veselju i u dobrom raspoloženju igrača. (RMN)

## Učimo kuhati

U prostorima koprivničke Obrtničke škole predstavljeni su rezultati projekta „Cross-border Vocational Education Capacity Sharing“ (”VEC Sharing“) koji je odobren u sklopu Interreg V-A Programa suradnje Mađarska – Hrvatska 2014. do 2020. godine. Pitomačka Srednja škola Stjepana Sulimanca partnerska je škola na ovom Projektu uz koprivničku Obrtničku školu, Srednju školu iz Csurgóa, Srednju školu iz Nagyabajoma, te Razvojnu agenciju Podravine i Prigorja – PORA.

Učenici i profesori svih partnerskih škola koje sudjeluju u Projektu, zorno su prikazali postignuća dosad provedenih praksa za zavarivače, poljogospodarstvenike, kuhare, pekare i slastičare, a održano je i natjecanje hrvatskih i mađarskih kuhara koji su imali zadatak pripremiti tri jela, između ostalog i kolač mađaricu.

Cilj je projekta bio unapređenje ovlasti učenika i profesora kroz razmjenu znanja i iskustava s kolegama iz prekograničnog područja, i to za zanimanja: zavarivač, kuhar, pekar, slastičar i poljogospodarstvenik. Projekt je vrijedan 243 545 eura, sufinanciran je od Europske unije 85 %, a od aktivnosti ostvarena su pomicanja učenika, izradba zanimljive kuharice na tri jezika, priprema i izložba jela, nabava opreme, sportski susreti, predavanja te izradba raščlambе tržišta rada za zanimanja u Projektu. Također su održane tjedne i dvotjedne stručne prakse te je izrađen zajednički stručni program prakse.



## 25. Galovićeve jeseni

Književni festival Galovićeve jesen organizira se u čast književnika Frana Galovića rođenog u Peterancu kod Koprivnice, od 23. do 28. listopada. Prvi put organiziran je 1994. godine. Godine 2011. ova književna manifestacija prekoračila je granice Hrvatske i prerasla u međunarodni festival književnosti, pa će tako i ove godine uz književnike iz Hrvatske na manifestaciji sudjelovati i inozemni književnici.

U sklopu manifestacije dodjeljuje se i Nagrada „Fran Galović“ i Nagrada „Mali Galović“. Brojni zanimljivi programi čekaju znatiželjnike od kojih izdvajamo Noć u tišini: Galović u glazbi i stihu.

# Mala stranica



## Dan jabuka – 20. listopada



Jedna od najzdravijih voća koja raste u našim krajevima jest jabuka, ali često je zanemarimo, i ne znamo da je 20. listopada Dan jabuka. Njezin se dan održava od 1990. godine. Jabuka je nazvana kraljicom voća. Najcjelovitije je voće jer sadrži gotovo sve što je ljudskom organizmu potrebno, pun je vitamina i minerala. Može se jesti bilo kada i svakomu se preporučuje dnevno pojesti barem jednu jabuku. Jabuku možemo jesti svježu, sušenu, u kolačima, u kompotu, prerađivati u pekmez ili u ocat.

### JESTE LI ZNALI?

- jabuka pripada porodici ruža
- uglavnom se bere ručno
- jabuka u vreći krumpira sprečava klijanje
- New York se naziva još i The Big Apple
- drvo jabuke može roditi čak sto godina
- najveća ikad ubrana jabuka na svijetu imala je 1,5 kg
- danas ima preko 8000 sorta jabuka
- voće koje se najviše spominje u književnosti
- jabuka pomaže i u liječenju: korisna je protiv prehlade, glavobolje, opekline, pretilosti, daje svjež dah.



## Za pametne i pametnice

### U zemlji

Od proljeća do jeseni  
u zemlji je divno meni,  
a najesen – eto sreće,  
čekaju me vaše vreće.

-----

### Ljut

Ja sam ljut svaki dan,  
u sto kaputa umotan.  
Kad me jedu, kad me žvaču,  
svi po redu često plaču.

---

### Crvena

U crvenom sam odijelu,  
crvena po cijelom tijelu.  
Okrugla sam sočna, fina,  
puna zdravlja, vitamina.

-----

### Znanac

On mršavo ima tijelo,  
stari kaput i odijelo.  
Sve nas straši odrpanac,  
a pticama već je znanac.

-----

Vladimir Halovanović:  
*Zagonetke nedosjetke*

## Dan neovisnosti – svečanost u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krlež

Učenici osmog razreda su pripremili svečani program za Dan neovisnosti. Prije svečanosti na satu razrednika i povijesti su raspravljali o datim događajima, o neovisnosti i o sačuvanju nacionalnog identiteta. Na programu djeca su pjevala svoje omiljene pjesme o lijepoj Hrvatskoj i mladi „glumac“ David Drinóczy je recitirao pjesmu Stipana Blažetina: Nad ubijenom majkom. Programu je bio nazočan Neven Marčić konzul savjetnik Generalnog konzulata u Pečuhu. Svim hrvatskim državljanima šalje-mo iskrene čestitke povodom obilježavanja Dana neovisnosti. *Marica Dudaš*



## Berbene svečanosti u Pomurju



Sazrijevanjem grožđa, u mnogim se naseljima priređuju programi vezani uz berbu grožđa. Tradicionalna je to priredba hrvatskih samouprava u Letinji, Mlinarcima i Pustari uz potporu drugih organizacija, ustanova.

Djeca mlinaračkoga dječjeg vrtića plešu pred domom kulture.

U Letinji 22. listopada, u okviru Berbenog festivala na tromeđi, održana je uobičajena povorka po gradu u kojoj su sudjelovale družine, kulturne skupine iz Hrvatske, Slovenije i Mađarske. Neki na konju, neki na ukrašenim konjskim zapregama, a neki na traktorima pjevali su hrvatske i mađarske popijevke uz harmoniku, kušajući usput mošt i vino. Svirači i plesači su pred Domom starih i nemoćnih prikazali kratak kulturni program, te na raznim križanjima, gdje su ih mještani čekali ukusnim pogačicama, kolačima i vinom. Na kraju povorke svi su se okupili na glavnom trgu pod šatorom. Sutradan su se okupili na Staroj



Letinjski Hrvati na Staroj gori



Na „Šandorici“ je uvijek lijepo.

gori kod vinograda pajdaša i skupa pobrali preostalo grožđe s loze i družili se.

Mlinaračka i pustarska Hrvatska samouprava 29. listopada priredile su redovitu Berbenu povorku. U obama naseljima članice ženskoga pjevačkoga zbora okitile su traktore grožđem, šarenim papirnim cvijećem, lišćem i drugim jesenskim ukrasima i krenuli prema vinogradu „Šandorici“, gdje su ih već čekali vlasnici vinograda s pogačama, izvrsnim kolačima i naravno moštom. Za tu su se prigodu pripremili malim programom i polaznici mlinaračkoga dječjeg vrtića, koji pohađaju djeca iz Mlinaraca i Pustare. Njihov su program uvježbale odgojiteljice Gabrijela Prekšen (voditeljica) i Žužana Tatrai. Kratak program predstavili su pred domom kulture u Pustari i pred domom kulture u Mlinarcima. Zatim je slijedila zabava uz odlične kolače, pjevanje i ples. *beta*

### POMURSKI JESENKI KNJIŽEVNI DANI

25. listopada 2018.

Mjesto: Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod Stipan Blažetin

14.00 Đačka konferencija o povijesti vjerskog života pomurskih hrvatskih naselja i njihove crkve

26. listopada 2018.

Mjesto: Hrvatska Osnovna škola „Katarina Zrinski“

11.00-12.00 Kviz za učenike hrvatskih pomurskih mjesta o povijesti vjerskog života pomurskih naselja.

12.30 Prisjećanje na Stipana Blažetina, pjesnika, pedagoga i javnog djelatnika Hrvata u Mađarskoj. Program učenika OŠ „Katarina Zrinski“

13.00 Proglašenje rezultata natječaja HS „Stipan Blažetin“ pod naslovom „Naša se crkva vu zrak diže“ i otvaranje izložbe najuspješnijih radova natječaja.

13.15 Uručenje priznanja Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“ za učenike sardahelske škole

Nakon programa polaganja vijenaca na nadgrobni spomenik Stipana Blažetina u mjesnom groblju.

Organizatori: Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“, Osnovna škola „Katarina Zrinski“ i Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“

**UNDA; SINJ**

Na poziv gradišćanskoga kulturnoga društva Hajdenjaki iz Dolnje Pulje, zadnjega vikenda ovoga miseca u Gradišće dopenu folklorši iz Sinja. Pokidob Hajdenjaki, na čelu s Jelkom Perušić, jur ljeta dugo njeguju odličnu suradnju s undanskimi folklorši „Veseli Gradišćanci“, 27. oktobra, u subotu, početo od 18 uri „posudjeni prijatelji“ iz Dalmacije predstaviti će se u okviru folkloršnog večera u mjesnom Domu kulture i u Undi. Srdačno su svi pozvani ki su znatiželjni na zanimljivi spektakl Udruge za održavanje i očuvanje baštine Cetinskoga iz Sinja.

**SEMELJ**

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Semelja, na seosko proštenje svetog Vendelina, 20. listopada, organiziran je Bal povodom „bučure“, uz Orkestar Juice.

**PEČUH, ZAGREB**

Učenci 7. i 11. razreda Hrvatske osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleže od 16. listopada tjedan dana boravili su kod svojih prijatelja u Zagrebu. Učenci 7. razreda u Osnovnoj školi Miroslava Krleže, a učenci 11. razreda u zagrebačkoj IV. gimnaziji. Pohađali su nastavu, a domaćini su im organizirali i brojne obrazovne programe.

**ISPRIKA**

Ispricavamo se HOŠIG-ovoj maturantici Denizi Danč što smo na 13. stranici 33. broja Hrvatskoga glasnika pogrešno naveli naslov njezina napisa „Maturalac u Marulićevu gradu“. Ispravan je naslov „Maturalac u Gundulićevu gradu“.

*Branka Pavić Blažetin*  
glavna i odgovorna urednica  
Medijskog centra Croatica

**FANCAGA**

Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije, Hrvatska samouprava grada Baje i Fancaška osnovna škola suorganiziraju „Susret hrvatskih učenika iz Bačke“, koji će se prirediti 26. listopada ove godine u fancaškoj školi. U okviru prijednevnoga programa upriličit će se natjecanje iz hrvatskoga jezika na temu Jesen. Nakon svečanog otvorenja u 9.30 počinju natjecanja po skupinama u tri dijela. Slijedi objed, zajedničko druženje, plesačnica, a u 13.30 i svečano proglašenje rezultata, te dodjela nagrada.

**ANDZABEG**

Hrvatska samouprava toga grada 27. listopada 2018. u prostorijama Općeprosjetnog doma „Gyula Szepes“ (Alsó u. 9), od 15 sati priređuje Hrvatski narodnosni dan. Na folkloršnome programu nastupit će petrovoselski Ženski zbor «Ljubičice» i KUD „Veseli Gradišćanci“, erčinski zbor „Jorgovani“ i Plesna skupina „Zorica“, tukuljski Muški pjevački zbor „Komšije“, te domaći plesači „Igraj kolo“. Svira tukuljski sastav Kolo. Ulaz je besplatan.

**KAĆMAR**

Tamošnja Hrvatska samouprava 27. listopada organizira 1. susret hrvatskih narodnih pjevačkih zborova koji će se prirediti u mjesnom domu kulture (Trg slobode 3), s početkom u 10 sati. U programu će nastupiti pjevački zborovi iz Velike (Hrvatska), Aljmaša, Bačina, Baje, Dušnoka, Kalače i Kaćmara. Nakon zajedničkog ručka okupljene će zabavljati obiteljski orkestar Vörös iz Sentivana (Felsőszentiván). Kako nam uz ostalo reče predsjednica Hrvatske samouprave Teza Vujkov Balažić, priredba će se ostvariti s potporom Ministarstva ljudskih resursa.

**ZAGREB, 15. listopada 2018.** (Hina) – Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske raspisao je drugi javni poziv za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske, koji je otvoren do 9. studenoga ove godine. Financijsku potporu temeljem toga projekta mogu dobiti neprofitne organizacije izvan Hrvatske i u Hrvatskoj, pojedinci čiji su projekti okrenuti očuvanju hrvatske samobitnosti izvan domovine te socijalno ugroženi pripadnici hrvatskoga naroda s prebivalištem izvan Hrvatske. Najviši iznos potpore u sve tri kategorije iznosi do 80 tisuća kuna po prijavi. Neprofitne organizacije (udruge, zaklade, organizacije) i pojedinci mogu prijaviti projekte i aktivnosti iz kulture, obrazovanja, znanosti, sporta itd. poradi zaštite prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske, kao i unaprjeđenja svih oblika njihove suradnje s Hrvatskom. Potankosti javnog poziva i obrasci za prijavu dostupni su na mrežnoj stranici Središnjeg ureda [www.hr-vatilizvanrh.hr](http://www.hr-vatilizvanrh.hr).

Hrvatska samouprava Harkanj  
ima Vas čast pozvatni na

*Hrvatsko Veče*

koje će se održati  
27. LISTOPADA 2018. u Harkanju!

**PROGRAM:****17.00**

SVETA MISA  
u katoličkoj crkvi

**18.30**

KULTURNI PROGRAM

Sudjeluju:

- KUD „Matija Gubec“, Donji Miholjac
- KUD "Mohač", Mohač
- KUD „Marica“, Salanta
- ŽPZ „A. Šenoa“, Pečuh
- Mješoviti pjevački zbor, Harkanj
- Učenici osnovne škole, Harkanj

**20.00**

HRVATSKI BAL I PLESAČNICA  
s orkestrom PODRAVKA

Srdačno Vas očekujemo!  
Hrvatska samouprava

POKROVITELJ PRIREDBE:

MINISTARSTVO Ljudskih RESURSA

**NARDA; GORNJI ČETAR**

Kako nas je informirao Tamás Várhelyi, duhovnik far u Pinčenoj dolini, kip Putujuće Celjanske Marije 27. oktobra, u subotu, začet će svoje većmesečno putovanje u Pinčenoj dragi. Te subote od nardarske crkve u 14.30 uri se pišice gane prošecija sa štatuom Celjanske Madone do četarske crkve sv. Mikule, a cijelim putem izmjenično će ju nositi predstavnici različitih četarskih društava. S dolaskom u Gornji Četar bit će skupna molitva, s kom se pozdravljaju hodočasnici i celjanska zagovornica, ka će na ovom naselju ostati sve do 5. januara 2019. ljeta.

## Krstičević razgovarao s mađarskim kolegom o razvoju suradnje



Ministri Damir Krstičević i Tibor Benkő

ZAGREB, 11. listopada 2018. (Hina) – Potpredsjednik vlade i ministar obrane Damir Krstičević sastao se u četvrtak u Zagrebu s mađarskim ministrom obrane Tiborom Benkőom s kojim je razgovarao o dvostranoj suradnji i mogućim pravcima njenog razvoja, nakon čega su zajedno posjetili zrakoplovnu bazu HRZ-a u Zemuniku gdje je upravo završena obuka mađarskih pilota, priopćeno je iz MORH-a.

Na sastanku su Krstičević i Benkő, koji boravi u dvodnevnom službenom posjetu Republici Hrvatskoj, izrazili zadovoljstvo suradnjom zrakoplovstava i vojno-tehničkom suradnjom Hrvatske vojske i Mađarskih obrambenih snaga.

„Hrvatsku i Mađarsku vežu prijateljski odnosi i čvrsta obrambena suradnja s mogućnostima za njezino unapređenje i na dvostranoj i višestranjoj razini. Zrakoplovstvo je područje od strateške važnosti za zajedničku suradnju, a jedno od područja suradnje jest i područje specijalnih snaga te suradnja između obrambenih industrija“, poručio je ministar Krstičević.

Razgovarali su i o budućoj suradnji u razvoju i provedbi NATO-ciljeva sposobnosti, suradnji unutar Europske unije i Inicijativi o obrambenoj suradnji. Ministri su naglasili važnost PESCO-projekata u sklopu poticaja Srednjoeuropske obrambene suradnje (CEDC). Nakon sastanka, s izaslanstvima su razgledali izloženi taktičko-tehnički zbor naoružanja i vojne opreme hrvatskih proizvođača u Ministarstvu obrane.

Također su posjetili vojarnu „Pukovnik Mirko Vukušić“ 93. zrakoplovne baze Hrvatskoga ratnog zrakoplovstva u Zemuniku, gdje su se sastali sa zapovjednikom 93. zrakoplovne baze pukovnikom Krešimirom Ražovim i obišli izloženi taktičko-tehnički zbor HRZ-a te razgledali zrakoplove Canadair CL-415 i Airtractor AT 802 A/F Protupožarne eskadrile.

U 93. zrakoplovnoj bazi HRZ-a upravo je uspješno završena obuka pilota i instruktora Mađarskoga ratnog zrakoplovstva na avionima Zlin-242L te su se ministri Krstičević i Benkő pritom susreli s mađarskim pilotima koji su završili školovanje.

„Hrvatska ima vrhunske pilote i odličnu pilotsku školu i drago mi je što hrvatski piloti i instruktori mađarskim kolegama mogu prenijeti vrijedna iskustva i znanja koja će im uvelike koristiti u profesionalnom razvoju“, istaknuo je Krstičević.

Benkő je rekao da ga je „razgovor s pilotima uvjerio u kvalitetu obuke mađarskih pilota u Hrvatskoj i da je sve što su naučili u 93. zrakoplovnoj bazi u Zemuniku dragocjeno i korisno“.

Mađarski piloti izrazili su zadovoljstvo provedenom obukom i zahvalnost za sve naučeno čime su unaprijedili svoja znanja i vještine.

Ministar Krstičević podsjetio je na potpisani Sporazum o razumijevanju o uspostavi Multinacionalnog središta za obuku helikopterskih posada za provedbu zadaća specijalnih zračnih snaga (Multinational Special Aviation Program – MSAP) koje će biti smještene u Zemuniku.

„Uspostava prvog NATO-središta u Zemuniku od strateške je važnosti za Hrvatsku i drago mi je da će se ovdje zajedno obučavati i hrvatski i mađarski piloti, zajedno s pripadnicima vojski drugih članica NATO-a“, poručio je ministar Krstičević.

### PEČUH

U organizaciji Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležje, organizira se niz predavanja pod zajedničkim nazivnikom „Akademija za roditelje“. Prvo će predavanje biti na mađarskom jeziku, 25. listopada, s početkom u 17 sati u školskoj auli. Tema je predavanja Obiteljske životne faze i krize, a predavač je psihologinja dr. Petra Gyuris.

HRVATSKA DRŽAVNA SAMOUPRAVA  
I SAVEZ  
HRVATA U MAĐARSKOJ

Vas pozivaju  
da svojom nazočnošću  
uveličate

**DAN  
HRVATA**

koji će biti održan  
17. studenog 2018. godine  
u Pečuhu

Pokrovitelji Dana Hrvata:  
**Kolinda Grabar Kitarović**  
predsjednica Republike Hrvatske  
**Dr. János Áder**  
predsjednik Mađarske

Mjesto održavanja priredbe:  
**CENTAR „KODÁLY“**  
(Pečuh, Breuer Marcell sétány 4.)

Molimo vas da svoj doznaki posudite  
mogućim mjerama

9. studenog 2018. godina  
na telen. +36 (0) 303-6993 ili  
na e-mail: hr@ambucroatica.hu

**15.00**  
Sveta misa u Pečuškoj katedrali  
(Pečuh, Sv. István tér. 14.)  
Sveta misa predvodi  
mons. dr. Franjo Komarica  
baniolučki nadbiskup

**16.45**  
Promocija e-arhiva Croaticae  
Centar Kodály  
(Pečuh, Breuer Marcell sétány 4.)

**17.00**  
Svečano otvorenje, pozdravni govori,  
dodjela odličja

**Kulturni program**  
„Od Poklada do Božića“  
hrvatski običaji u Baranji  
Zajednički program  
hrvatskih kulturnih društava,  
zborova i tamburaških  
sastava baranjske županije

**19.00**  
Prijem

**Pozivnica**

**Program priredbe**